

EUROPA-KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 27.4.2010
KOM(2010)183 endelig

GRØNBOG

Frigørelse af de kulturelle og kreative industriers potentiale

GRØNBOG

Frigørelse af de kulturelle og kreative industriers potentiale

I de seneste årtier har verden udviklet sig i et rivende tempo. I Europa og andre dele af verden har den hurtige udbredelse af nye teknologier og øget globalisering medført et skrap skift væk fra traditionel håndværksindustri mod serviceerhverv og innovation. Fabriksgulve erstattes i tiltagende grad af kreative miljøer, hvis råmateriale er deres evne til at tænke, skabe og forny.

I denne nye digitale økonomi er det i stigende grad immateriel værdi, der bestemmer materiel værdi, efterhånden som forbrugere søger nye og berigende "oplevelser". Evnen til at skabe sociale oplevelser og netværk er nu en afgørende faktor for konkurrenceevnen.

Hvis Europa ønsker at forblive konkurrencedygtig i denne globale verden, der er i hastig forandring, er der behov for at skabe de rette betingelser for, at kreativitet og innovation kan blomstre i en ny iværksætterkultur¹.

I de kulturelle og kreative industrier er der et stort uudnyttet potentiale for vækst og beskæftigelse. For at gøre dette må Europa finde og investere i nye kilder til intelligente, bæredygtige og inklusive drivkræfter for vækst, som skal tage stafetten op². Meget af vores fremtidige velstand vil afhænge af, hvordan vi bruger vores ressourcer, viden og kreative talent til at fremme innovation. Ved at bygge på sine rige og forskellige kulturer skal Europa være banebrydende for nye måder at skabe merværdi på, men også at leve sammen, dele ressourcer og nyde diversitet.

Europas kulturelle og kreative industrier udgør et virkeligt potentiale for at kunne reagere på disse udfordringer og derved bidrage til Europa 2020-strategien og nogle af dens flagskibsinitiativer såsom Innovation i EU, en digital dagsorden for Europa, håndtering af klimaændringerne, en dagsorden for nye kvalifikationer og nye job eller en industripolitik for en globaliseret verden³.

Mange nyere undersøgelser⁴ har vist, at de kulturelle og kreative industrier (KKI'er) er sammensat af særdeles innovative virksomheder med et stort økonomisk potentiale, og at

¹ Som udtrykt af Kommissionens formand, José Manuel Barroso, i dennes politiske retningslinjer for den kommende Kommission. Den fulde tekst:

http://ec.europa.eu/commission_barroso/president/pdf/press_20090903_DA.pdf.

² Se Kommissionens meddelelse: "Europa 2020: En strategi for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst" (KOM(2010) 2020).

³ I særdeleshed er de kulturelle og kreative industrier anerkendt som vækstsektorer i det ovennævnte høringsdokument for Kommissionen og ligeså i Kommissionens interne arbejdsdokument: "Challenges for EU support to innovation services – Fostering new markets and jobs through innovation" (SEK(2009) 1195).

⁴ Undersøgelse af kulturøkonomien i Europa, som er gennemført af KEA for Europa-Kommissionen, 2006, det ovennævnte interne arbejdsdokument for Kommissionen: "Challenges

de er en af Europas mest dynamiske sektorer, der bidrager med omkring 2,6 % af EU's BNP og har højt vækspotentiale, samtidig med at de tilbyder kvalitetsjob til mere end 5 millioner mennesker i EU-27⁵.

Kulturelt indhold spiller desuden en afgørende rolle i informationssamfundets virkeliggørelse, eftersom det øger investeringer i bredbåndsinfrastrukturer og -tjenester, i digitale teknologier og i ny forbrugerelektronik og nyt telekommunikationsudstyr.

KKI'er er ud over deres direkte bidrag til BNP også vigtige drivkræfter for økonomisk og social innovation i mange andre sektorer.

Opfindsomme løsninger i mange forskellige sektorer stammer fra disse industriers kreative tænkning, der spænder fra nye fremstød for eller "branding" af lande, regioner eller byer til udvikling af kvalifikationer inden for informations- og kommunikationsteknologi (e-færdigheder⁶) for livslang læring, fra tilskyndelse til forskning til fremme af kulstoffattige og bæredygtige økonomiske miljøer, fra dialog på tværs af generationer til interkulturel dialog og etablering af fællesskaber⁷.

KKI'er kan gennem partnerskaber med uddannelsesinstitutioner også spille en stor rolle i at udruste europæiske borgere med de kreative, iværksættermæssige og interkulturelle færdigheder, de mangler. Således kan KKI'er bidrage til europæiske kraftcentre for ekspertise og hjælpe os med at blive et vidensbaseret samfund. Disse færdigheder stimulerer samtidig efterspørgslen på et mere forskelligartet og sofistikeret indhold og produktudvalg. Dette kan forme morgendagens markeder, så de bedre svarer til Europas aktiver.

Via disse afsmittende virkninger baner Europas KKI'er vej for en mere opfindsom, mere sammenhængende, mere bæredygtig og mere velstående fremtid.

For at KKI'erne bedst muligt kan udnytte de muligheder, som er et resultat af kulturel mangfoldighed, globalisering og digitalisering, der er de vigtigste drivkræfter for yderligere udvikling af disse industrier, er udfordringen at:

- opstille de rette **katalysatorer** ved at øge kapaciteten til at eksperimentere, innovere og lykkes som iværksætter og sørge for lettere adgang til finansiering og den rette kombination af færdigheder

for EU support to innovation", og UNCTAD-undersøgelsen fra 2008: "Creative Economy – the Challenge of Assessing the Creative Economy – towards informed policy-making".

⁵ Der er behov for mere information om denne sektor og i særdeleshed for harmoniserede statistikker for at kunne følge KKI'ernes situation bedre og muliggøre analyse af den nuværende situation, tendenser, vanskeligheder og udfordringer.

⁶ Europa-Kommissionen vedtog i september 2007 en meddelelse, som introducerede en langsigtet dagsorden for e-færdigheder: "E-færdigheder i det 21. århundrede: Fremme af konkurrenceevne, vækst og beskæftigelse" (KOM(2007) 496), og overvejer i skrivende stund at udvikle den yderligere.

⁷ Se undersøgelse om kulturens indvirkning på kreativitet gennemført af KEA for Kommissionen, 2009.

- hjælpe KKI'erne med at udvikle sig i deres **lokale og regionale miljøer** som en startplatform for en stærkere **global tilstedeværelse**, herunder gennem øget udveksling og mobilitet, og
- bevæge sig mod en kreativ økonomi ved at katalysere KKI'ernes **afsmittende virkninger** over på en bred vifte af økonomiske og sociale kontekster.

I en tid hvor nogle af vores internationale partnere allerede i høj grad udnytter KKI'ernes mangesidige ressourcer⁸, mangler EU stadig at udvikle en strategisk tilgang for at kunne bruge dets stærke og attraktive kulturelle aktiver som basis for en magtfuld, kreativ økonomi og et sammenhængende samfund.

1. GRØNBOGENS POLITISKE BAGGRUND, MÅL OG RÆKKEVIDDE

Alle disse størrelser er kernen i den europæiske dagsordens andet mål⁹, der opfordrer EU til at udnytte kulturens potentiale som en drivkraft til kreativitet og innovation inden for rammerne af Lissabon strategien for vækst og beskæftigelse.

Denne dagsorden blev godkendt ved Rådets resolution i november 2007 og vedtaget af Det Europæiske Råd i december 2007. I sine konklusioner fra december 2007 anerkendte Det Europæiske Råd vigtigheden af de kulturelle og kreative sektorer inden for rammerne af Lissabon dagsordenen lige såvel som nødvendigheden af at forstærke deres potentiale, især hvad angår SMV'erne.

Rådets yderligere konklusioner understregede, hvor nødvendigt det er at styrke forholdet mellem almen uddannelse, erhvervsuddannelse og KKI'erne og ligeledes at maksimere SMV'ernes potentiale i kulturelle og kreative sektorer¹⁰, og efterspurgte bedre synergier mellem den kulturelle sektor og andre sektorer i økonomien og stærkere bånd mellem kulturpolitikker og andre relevante politikker¹¹.

Sideløbende opfordrede Europa-Parlamentet bl.a. Kommissionen til "at klarlægge, hvad der forstås ved en europæisk vision for kulturen, kreativiteten og innovationen, og til at udarbejde politiske foranstaltninger (...) til fordel for de kreative europæiske sektorer og indføre dem i en egentlig europæisk kulturstrategi"¹².

Grønbogen er baseret på anbefalinger og god praksis, som er blevet defineret af to nationale ekspertarbejdsgrupper - om KKI'er og synergier mellem kultur og uddannelse -

⁸ Især USA eller Canada.

⁹ Se Kommissionens meddelelse: "En europæisk kulturdagsorden i en stadig mere globaliseret verden" (KOM(2007) 242).

¹⁰ Rådets konklusioner om bidrag fra den kulturelle og den kreative sektor til at virkeliggøre af Lissabon-målene, 2007: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/da/07/st08/st08635.da07.pdf>.

¹¹ Rådets konklusioner om kulturen som katalysator for kreativitet og innovation, 2009: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/da/09/st08/st08749-re02.da09.pdf>.

¹² Europa-Parlamentets beslutning af 10. april 2008 om kulturindustrien i Europa i forbindelse med Lissabon-strategien: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0123+0+DOC+XML+V0//DA>.

og af to civilsamfundsplatforme - om KKI'er og adgang til kultur¹³ – som blev iværksat som del af gennemførelsen af den europæiske kulturdagsorden. Den trækker også på flere selvstændige undersøgelser og rapporter, der er blevet foretaget for nylig for Europa-Kommissionen, og finder inspiration i de strategier, hver enkelt medlemsstat har udviklet med henblik på at slippe deres KKI'ers potentiale løs¹⁴. Endelig gentager den nogle af de budskaber, der blev fremført under det europæiske år for kreativitet og innovation i 2009, og især dem, der vedrører nødvendigheden af at bygge nye broer mellem kunst, filosofi, videnskab og erhvervsvirksomhed¹⁵.

Formålet med denne grøn bog er at starte en debat om betingelserne for et særdeles stimulerende og kreativt miljø for EU's KKI'er. Den omfatter adskillige perspektiver, som spænder fra erhvervs miljøet til nødvendigheden af at åbne et fælles europæisk forum for kultur, fra kapacitetsopbygning til kompetenceudvikling og fremme af europæiske kulturskabere på verdensscenen.

Grøn bogen søger ikke at dække alle emner, der måtte have indflydelse på disse industrier, men behandler nogle nøgleområder, hvor det at bruge politikker og instrumenter fuldt ud på alle ledelsesniveauer og derved opnå en større sammenhæng og koordination mellem dem kan åbne op for KKI'ernes potentiale i Europa.

De spørgsmål, der rejses, er typisk relevante for politiske beslutningstagere, KKI'er og andre interesseparter på flere niveauer: på EU-niveau og på nationalt, regionalt og lokalt plan. For hvert af de behandlede emner vil Kommissionen især lægge vægt på bidrag om **prioriteret indsats på EU-niveau**.

Denne grøn bog søger, når den henviser til KKI'er, at indfange de mange konnotationer, der forbindes med termerne "kulturel" og "kreativ" over hele EU og derved afspejle Europas kulturelle mangfoldighed.

På EU-plan har rammerne for kulturel statistik, som blev vedtaget i 2000, defineret otte områder (kunst- og kulturarven, arkiver, biblioteker, bøger og presse, billedkunst, arkitektur, scenekunst, auditive og audiovisuelle medier/multimedier) og seks funktioner (bevarelse, skabelse, produktion, udbredelse, omsætning og uddannelse), som udgør den "kulturelle sektor" fra et statistisk synspunkt. Der pågår arbejde for at opdatere disse rammer og definere KKI'ernes mål¹⁶.

I denne grøn bog anvender vi en ret så bred tilgang, der baseres på følgende arbejdsdefinitioner.

¹³ For disse gruppers rapporter se: http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/doc2240_en.htm. God praksis som defineret af disse grupper er nævnt i fodnoten forskellige steder i dokumentet.

¹⁴ Der tænkes navnlig på følgende: "A Creative Economy Green Paper for the Nordic Region" (Nordisk Råd, 2007), "Creative Britain – New Talents for the New Economy" (Det Forenede Kongerige, 2008), "Creative Value – Culture and Economy Policy Paper" (Nederlandene, 2009) og "Potential of Creative Industries in Estonia" (2009).

¹⁵ Ser især: "Manifesto of the Ambassadors of the 2009 European Year of Creativity and Innovation", offentliggjort i november 2009. <http://www.create2009.europa.eu/ambassadors.html>.

¹⁶ En ESSnet-kultur er blevet iværksat i 2009 i Eurostats regi. http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/doc2240_en.htm.

"Kulturelle industrier" er de industrier, der producerer og distribuerer varer eller tjenesteydelser, som, når de udvikles, anses for at have en særlig kvalitet, anvendelse eller bestemmelse, der repræsenterer eller overleverer kulturelle udtryksformer, uafhængigt af den kommercielle værdi de måtte have. Ud over de traditionelle kultursektorer (scenekunst, billedkunst, kulturarv – inklusive den offentlige sektor) omfatter de film, dvd og video, tv og radio, videospil, nye medier, musik, bøger og presse. Dette begreb defineres i relation til kulturelle udtryksformer i forbindelse med UNESCO's konvention om beskyttelse og fremme af de kulturelle udtryksformers mangfoldighed fra 2005¹⁷.

"Kreative industrier" er de industrier, der bruger kultur som råmateriale og har en kulturel dimension, selvom deres produkt hovedsageligt er funktionelt. De omfatter arkitektur og design, som integrerer kreative elementer i større processer, såvel som subsektorer som grafisk design, modedesign eller reklamevirksomhed.

På et mere perifert plan er der mange andre industrier, som er afhængige af indholdsproduktion for selv at kunne udvikle sig, og de og KKI'erne er derfor indbyrdes afhængige til en vis grad. De omfatter bl.a. turisme og sektoren for ny teknologi. Disse industrier er dog ikke eksplicit omfattet af denne grønbogs brug af begrebet KKI'er.

2. KULTUREL MANGFOLDIGHED, DET DIGITALE SKIFT OG GLOBALISERING: HOVEDDRIVKRÆFTER FOR KKI'ERNES YDERLIGERE UDVIKLING

KKI'erne står ansigt til ansigt med en situation i hastig forandring, der er karakteriseret især af den fart, som udviklingen og virkeliggørelsen af digitale informations- og kommunikationsteknologier (IKT) har på globalt plan. Denne drivkraft har en enorm effekt på alle sektorerne i hele værdikæden, fra skabelse til produktion, distribution og forbrug af kulturelle produkter og tjenesteydelser.

Teknologi og adgang til bredbåndsinfrastruktur i landdistrikter og byer åbner op for nye muligheder, så skabere kan producere og distribuere deres værker til et bredere publikum og til en lavere pris uafhængigt af fysiske og geografiske forhold. Forudsat at udbydere af kulturelt indhold udnytter IKT'erne fuldt ud, og traditionelle produktions- og distributionsmønstre fornyes, medfører dette en potentielt større tilskuerskare og større markeder for skabere og et mere mangfoldigt kulturtilbud for borgere. På samme tid afhænger udbredelsen af IKT af tilgængeligheden af et mangfoldigt kulturelt indhold af høj kvalitet. Kulturelt indhold spiller derfor en hovedrolle i den større offentligheds accept af disse nye teknologier og i udviklingen af EU-borgernes e-færdigheder og mediekendskabsniveau.

Imidlertid ændrer dette nye miljø væsentligt de traditionelle produktions- og forbrugsmodeller og udfordrer det system, som det kreative miljø indtil nu har benyttet til at drage fordel af indhold. Effekten er meget forskellig fra virksomhed til virksomhed og bliver påvirket af, hvor den pågældende virksomhed befinder sig i værdikæden. Økonomisk værdi er ved at blive fortrængt til bunden af kæden, hvilket i visse sektorer

¹⁷ Se: http://portal.unesco.org/culture/en/ev.php-URL_ID=33232&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.

indvirker på den endelige belønning for skabelse¹⁸. Dele af indholdsindustriene, især industrien for indspillet indhold, er desuden blevet hårdt ramt af pirateri og tab i salg af fysiske medier (f.eks. cd, dvd), som har skadet deres udvikling, formindsket deres indtægtsgrundlag og begrænset deres mulighed for at skabe arbejdspladser og investeringer som følge heraf. Det er derfor, at industrien også har behov for at udvikle nye og innovative virksomhedsmodeller.

Udfordringen i mange sektorer er, at KKI'erne skal dække udgifterne til digitalisering (indholdsdigitalisering, udvikling af færdigheder og opdatering af personalekvalifikationer og komplekse spørgsmål vedrørende tilstrækkelig forvaltning af digitale rettigheder mv.) og samtidig investere i og teste nye virksomhedsmodeller, som først giver afkast efter nogen tid. At holde forretningen kørende efter en traditionel virksomhedsmodel, samtidig med at man skal forestå overgangen til nye virksomhedsmodeller, der stadig er under udvikling, kan blive svært for mange kreative virksomheder. En virksomheds evne til at reagere på disse strukturelle ændringer afhænger også i stor grad af virksomhedens størrelse og forhandlingsposition over for de nye digitale afsætningskanaler. Det globale digitale skift styrker vigtige interesseparters stillinger, såsom telekommunikationsvirksomheder eller producenter af forbrugerelektronik, og falder sammen med fremkomsten af nye og stærke globale aktører såsom søgemaskiner og webbaserede sociale platforme, som, samtidig med at de bidrager betydeligt til udviklingen af markedet, potentielt kan agere som nye dørvogtere. På samme tid består størstedelen af KKI'erne af utallige mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder, såvel som freelancere, der eksisterer side om side med vertikalt og horisontalt integrerede virksomheder.

Selv i sektorer hvor store internationale virksomheder har en ledende rolle, har små virksomheder og mikrovirksomheder en afgørende rolle, hvad angår kreativitet og innovation. De er typisk risikotagere og pionerer og spiller afgørende roller, når det kommer til at finde nye talenter, udvikle nye trends og designe nye æstetikker.

En nødvendig forudsætning for at give forbrugere et bredt kulturelt udbud er en bred vifte af iværksættere og fri bevægelighed af deres tjenesteydelser. Dette er kun muligt, hvis der bliver garanteret fair adgang til markedet. Det vil kræve en fælles indsats fra forskellige politikområder, især fra konkurrencepolitik, at skabe og vedligeholde lige vilkår, som skal sikre, at der ikke er nogen uberettigede hindringer for adgang.

Interoperabilitet kan have en stor betydning for oprettelsen af lige adgangsbetingelser for nye platforme og udstyr. Standarder er med til at sikre interoperabilitet mellem nye og eksisterende produkter, tjenesteydelser, processer, systemer, applikationer og netværk. Interoperabilitet er ikke kun vigtig for producenter (i særdeleshed SMV'er) men også for brugere. Interoperabilitet øger brugernes valg, især deres valg af produkter og tjenesteydelser, der stammer fra de IKT-baserede KKI'er¹⁹. Standarder vil også bidrage til oprettelsen af et innovationsvenligt marked, som opfordrer til innovation og samtidig

¹⁸ Dette er f.eks. det åbenlyse tilfælde i musiksektoren, hvor provenu fra digitalt salg endnu ikke frembringer særligt store indtægter til kunstnere. I videospilsindustrien derimod ser det ud til, at online-modellen frembringer større indtægter for udviklere, eftersom der ikke er nogen mellemmand.

¹⁹ Se især Kommissionens arbejdsdokument om udfordringerne for europæisk standardisering: "The challenges for European standardisation", oktober 2004.

undgår systemer, som kan begrænse adgang til mangfoldigt indhold. Fremme af interoperabilitet mellem platforme og udstyr er derfor uundværlig.

Ud over standardisering og prismæssige aspekter er valgmuligheder også af fundamental interesse for forbrugere. I henhold til artikel 167 (tidl. EF-traktatens artikel 151) i Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, skal der tages hensyn til kulturelle aspekter ved gennemførelse af EU-lovgivning.

På baggrund heraf vil Kommissionen arbejde på tre vigtige politiske rammer, som får indflydelse på rammebetingelserne for KKI'er i et digitalt miljø, og som baseres på tidligere høringsprocesser.

For det første er den digitale dagsorden for Europa et af Europa 2020's syv flagskibsinitiativer. Kommissionen vil inden for de rammer, som skal fastsættes af den digitale dagsorden, arbejde for bl.a. at skabe et egentligt indre marked for online-indhold og -tjenester (dvs. grænseløse og sikre EU-webtjenester og markeder for digitalt indhold med et højt sikkerhedsniveau, en afbalanceret retlig ramme med klare ordninger for forvaltning af intellektuelle ejendomsrettigheder, foranstaltninger til fremme af online-indholdstjenester på tværs af landegrænser, fremme af multiterritoriale licenser, passende beskyttelse og aflønning af rettighedshavere og aktiv støtte til digitalisering af Europas rige kulturarv).

For det andet vil der, som del af "Innovation i Europa", blive iværksat specifikke tiltag, der skal styrke KKI'ernes rolle som drivkraft for innovation og strukturelle ændringer. Med henblik herpå rettes der særlig opmærksomhed på fremme af iværksætterånd, adgang til finansiering, forbedring af rammebetingelser og fremtidsforskning, på fastsættelse af bestemte udviklings- og færdighedsbehov og på udvikling af nye klyngedannelser og bedre støttetjenester for virksomheder og innovation²⁰. Hensigten vil være at bringe hovedaktørerne på regionalt, nationalt og europæisk plan sammen med det formål at gøre mere strategisk brug af nuværende og planlagte initiativer til støtte for KKI'erne og at øge tværnationalt samarbejde mellem dem. Dette vil understøtte, at mere innovative ideer laves om til nye produkter og tjenesteydelser, der skaber vækst og beskæftigelse.

For det tredje vil EU-strategien om intellektuel ejendomsret bl.a. bygge på en række af tidligere og igangværende initiativer, som er direkte forbundet med adskillige KKI'er²¹. Fokus ligger tydeligt på brug og forvaltning af rettigheder, hvor der søges en balance mellem den nødvendige beskyttelse og skabelsesbæredygtighed og behovet for at fremme udviklingen af nye tjenesteydelser og virksomhedsmodeller. Hvad angår metode, har Kommissionen tydeligt indikeret de områder, hvor der er behov for forbedringer, og vil med fuld respekt for det indre marked og konkurrencereglerne involvere interesseparterne i en bottom-up-tilgang.

²⁰ Tiltagene bør baseres på drøftelserne på ekspertworkshoppen: "Towards a Pan-European initiative in support of innovative creative industries in Europe", som blev afholdt i Amsterdam den 4.-5. februar 2010. Der er mere information på <http://www.europe-innova.eu/creative-industries>.

²¹ Meddelelse fra Kommissionen: "Ophavsret i vidensøkonomien" (KOM(2009) 532), høringsdokument om fremtidige udfordringer for kreativt indhold på det europæiske digitale fællesmarked, "Creative content in a European digital single market: Challenges for the future", et diskussionsoplæg fra DG INFSO og DG MARKT, 2009.

3. OPSTILLING AF DE RETTE KATALYSATORER

For at kunne slippe deres dobbelte kulturelle og økonomiske potentiale helt løs og derved nyde fuld fordel af de ovennævnte drivkræfter har KKI'erne brug for øget kapacitet til at eksperimentere og innovere, adgang til den rette kombination af færdigheder og adgang til finansiering.

3.1. Nye områder til eksperimenteren, innovation og iværksætterånd i den kulturelle og kreative sektor

Drevet frem af nye – især digitale – teknologier er der opstået nye målgrupper, distributionskanaler og forbrugermønstre. Adgang til og deltagelse i kulturelle aktiviteter er i konstant forandring, mens grænserne mellem skabere og forbrugere udviskes med udviklingen af "direkte teknologier" såsom blogs, wiki osv.

Subkulturer opstår og resulterer i et multidisciplinært mix af traditionelle og nye kunstformer og indhold. Mens traditionelle institutioner har en særlig betydning for adgang til kulturelle tjenesteydelser, er der et behov for at anerkende og yde støtte til nye måder at opleve kultur på, som lægger spirer for nysgerrighed, analyse og afmystificering og som giver et livslangt forhold til kultur²².

Som i alle samfundets sektorer er der behov for, at forsknings- og udviklingsaspektet for kreativitet og skabelse styrkes. Hvis Europa ønsker at fortsætte med at være på forkant, er det nødvendigt med mere samspil mellem forskellige artistiske og kreative discipliner, (sub)sektorer, økonomiske områder og led i produktionskæden. Der bør gives støtte til et mere intensivt, systematisk og vidtgående samarbejde mellem kulturelle aktiviteter og videnskabelige institutioner, såvel som til privat-offentlige initiativer, der fremmer eksperimenteren under ledelse af kunstnere²³.

Det vil i denne henseende være vigtigt at indtage en holistisk tilgang for at sikre et gunstigt miljø for innovation, vækst og yderligere udvikling i denne sektor. Skønt der i Europa allerede findes en del både offentlige og private initiativer på regionalt eller nationalt plan til fremme af innovation og iværksætterånd i KKI'erne²⁴, ser der ud til at være et behov for at udvide diskussionen ved at samle de forskellige elementer på alle niveauer, herunder på EU-niveau, hvor aktører kan samarbejde om konkrete tiltag på en række områder, som har strategisk interesse. For at give et eksempel bør man fremme oprettelse af mødesteder og "laboratorier" for brugerrettet og åben innovation og eksperimenteren, hvor forskellige discipliner arbejder sammen; ligeledes bør man støtte mellemmand eller mæglere mellem forskellige sektorer. Man bør også fremme bedste praksis, hvad angår ansvarlighed og gennemsigtighed. Dette vil hjælpe os med at sikre kvalitet i verdensklasse.

²² Se i særdeleshed: "Policy guidelines of the civil society platform on access to culture", 2009.

²³ Se især de forskellige eksempler på god praksis for KKI'er som defineret af de nationale ekspertarbejdsgrupper og civilsamfundsplatformene.

²⁴ I denne henseende er det værd at nævne, at pilotprojekter om nye tilgange, til hvordan man bedre kan støtte innovative og kreative industrier og virksomheder, i skrivende stund gennemføres under "European Knowledge Intensive Service Innovation Platform", der er led i "Europe Innova"-initiativet, som finansieres af EU's program for konkurrenceevne og innovation (CIP).

Med henblik herpå er det også vigtigt at skabe mere egnede og gunstige betingelser for at integrere nye og især digitale teknologier i KKI'erne og således producere et mere mangfoldigt og innovativt professionelt indhold for EU-borgere.

Generelt bygger KKI'erne på en rig og mangfoldig kerne af kulturarv og talentfulde kunstnere og andre kreative udøvere, og de er afhængige af den effektive sammenkobling af de forskellige forbundne lag af iværksættermæssige og innovative tjenesteydelser for at bringe kreativitet til markedet. Desuden er KKI'ernes produktionsprocesser genstand for konstant tilpasning og innovation, som betyder, at det er uundværligt at udveksle information, bygge på immaterielle aktiver og tiltrække talent for at forny processen. Disse karakteristika stammer fra selve de kulturelles produkters karakter. Forskellig smag hos forbrugerne medfører et højt niveau af usikkerhed, hvad angår forbrugeraccept. På grund af disse begrænsninger er den bedste organisationsstruktur ofte en "kreativ og kulturel industriklunge", dvs. en koncentreret kreds af reaktive og fleksible industrier²⁵. I de fleste tilfælde er disse funktionelle klynger baseret på et intenst samarbejde mellem forskellige og forbundne innovative aktører og institutioner. I sådanne situationer tager konkurrenter tit del i virksomhedssamarbejde, som ofte er ansporet af organisationsnetværk såsom klyngeorganisationer²⁶.

På baggrund heraf²⁷ ser der ud til at være et behov for at forbedre det fysiske og sociale miljø, hvor kreative arbejdere og forbundne industrier, som kunst- og designskoler eller museer, effektivt kan arbejde i klynger. Det er nødvendigt med en dybere forståelse af, hvordan kulturelle og kreative virksomheder bedre kan nyde godt af at være placeret samme sted ved at fremme netværk, yde bedre støtte for at stimulere opstarten af nye kreative virksomheder og bringe bruger-dimensionen ind i eksisterende klynger.

SPØRGSMÅL

Hvordan kan der skabes flere områder og bedre støtte til eksperimenteren, innovation og iværksætterånd i KKI'erne? Hvordan kan man mere specifikt øge adgangen til IKT-tjenester i/for kulturelle og kreative aktiviteter og forbedre brugen af deres kulturelle indhold? Hvordan kan IKT'er blive en drivkraft til nye virksomhedsmodeller for nogle KKI'er?

3.2. Et bedre match til KKI'ernes færdighedsbehov

Ved skillevejen for kreativitet og iværksætterånd forbliver det svært for virksomheder i KKI'erne, især SMV'er, at finde personale med den rette kombination af færdigheder. Det er afgørende at sikre et bedre match mellem udbuddet af færdigheder og arbejdsmarkedets efterspørgsel på mellemlangt og langt sigt for at sætte gang i sektorens konkurrencepotentialer. Partnerskaber mellem kunst- og designskoler eller universiteter og virksomheder kan bidrage til dette mål. Væksthuse, som ofte er oprettet uden for

²⁵ Se: "Kulturøkonomien", op.cit.

²⁶ De nationale ekspertarbejdsgrupper om KKI'er har defineret god klyngepraksis i mange medlemsstater såsom Irland, Det Forenede Kongerige, Spanien, Estland, Finland og Danmark, osv.

²⁷ Se Amsterdam erklæringen, der er vedtaget af deltagerne på workshoppen: "Towards a Pan-European initiative in support of creative industries in Europe", februar 2010, http://www.europe-innova.eu/web/guest/home/-/journal_content/56/10136/178407.

kunstskoler, men aktivt samarbejder med disse, har vist sig at være succesfulde, når det kommer til at slå broer over kløften²⁸.

Med den konstante teknologiske udvikling som drivkraft ændrer disse industriers sektorspecifikke "tekniske" behov sig desuden meget hurtigt med efterspørgsel efter livslang læring som følge. Eftersom KKI'erne gør og vil gøre yderligere innovativt brug af IKT, vil der være behov for visse e-færdigheder, hvis innovation og konkurrenceevne skal fremmes. Ud over disse færdigheder har KKI'erne også brug for folk, som har erhvervskompetencer, dvs. ledelses- og handelskompetencer osv., og som kan forstå og mobilisere finansieringsmuligheder (banker og finansielle institutioner, sponsorater og donationer, osv.), og som forstår ny IKT, især i vores digitale miljø. Hvis ikke der bliver iværksat specifikke tiltag i denne henseende, er der risiko for, at mangel på kvalificeret arbejdskraft, misforhold og kløfter vil forhindre Europa i at udnytte KKI'ernes fulde potentiale.

I betragtning af KKI'ernes høje vækstpotentiale og det komplekse miljø i stadig forandring, som de arbejder i, ville det især være nyttigt at yderligere forstå og kortlægge de nye færdigheder, som de har brug for på nuværende tidspunkt, eller som de vil få brug for i nærmeste fremtid. Der bør iværksættes et specifikt KKI-sektorinitiativ under initiativet for "nye kvalifikationer og nye job", som skal samle analyser og erfaring på EU-niveau med hjælp fra relevante interessepartier²⁹.

For at udjævne kløften mellem erhvervsuddannelse og forretningspraksis, kan "peer-coaching" (dvs. en opgradering af færdigheder og processer gennem udveksling mellem personer, der sidder med den samme udfordring, som en måde at lære af andres fejl eller succeser, finpudse sine projekter takket være erfarne vejledere, opdage nye teknologier eller udvide sit netværk) vise sig at være et meget nyttigt værktøj til at sætte skub i KKI'ernes reaktion på forandringer. Det ville give adgang til eksperter, som ikke nødvendigvis er til rådighed i andre tilfælde, og hjælpe med at udbygge netværk over hele EU.

SPØRGSMÅL

Hvordan kan man skabe partnerskaber mellem kunst- og designskoler og erhvervslivet, så de fremmer inkubation, nystartede virksomheder og iværksætterånd samt udvikling af e-færdigheder?

Hvordan kan man tilskynde til "peer-coaching" i KKI'erne på EU-niveau?

3.3. Adgang til finansiering

Adgang til finansiering er en afgørende hindring for vækst i mange virksomheder i sektoren³⁰.

²⁸ Se eksemplerne på god praksis som defineret af de nationale ekspertarbejdsgrupper for KKI'er.

²⁹ Kommissionens meddelelse: "Nye kvalifikationer for nye job: - om at foregribe og matche kvalifikationsbehovet på arbejdsmarkedet" (KOM(2008) 868).

³⁰ Se især miniundersøgelsen: "Access to finance activities of the European Creative Industry Alliance", som er udført for Europa-Kommissionen af Jenny Tooth, 2010, på www.europe-innova.eu/creative-industries.

Som nævnt er mange kulturelle og kreative iværksættere små til mellemstore virksomheder. Blandt disse udgør virksomheder, der består af en eller to personer, langt størstedelen af virksomhederne i sektoren, og de omfatter den nye type af "iværksættende individer" eller "iværksættende kulturarbejdere", som ikke længere passer ind i de tidligere typiske arbejdsmønstre for fuldtidsansatte³¹.

For at blive investeringsparate står KKI'erne over for særlige udfordringer af forskellige grunde: mangel på information om og forståelse af relevante finansieringskilder, vanskeligheder med at udvikle og præsentere en forretningsplan på en overbevisende måde, eller tillid til en svigtende virksomhedsmodel³².

Desuden er størstedelen af disse virksomheder prototype- eller projektbaseret, utroligt afhængige af deres "stjerne-produkter" eller tjenesteydelser og i høj grad afhængige af individuelt talent og risikotagning.

KKI'ernes adgang til finansiering er begrænset, fordi mange virksomheder lider af kronisk mangel på kapital og står over for seriøse problemer, når det kommer til at få en fyldestgørende værdiansættelse af deres immaterielle aktiver, f.eks. ophavsretsaktiver (såsom kunstnere, der har kontrakt med et pladeselskab, forfattere, der har kontrakt med et forlag eller kataloger over musik- eller filmværker), når de skal rejse kapital. I modsætning til virksomheder i teknologiske områder har KKI'ernes immaterielle aktiver ingen anerkendt værdi i regnskaberne, og deres investeringer i udvikling af nyt talent og kreative idéer er ikke på linje med standardopfattelserne af "forskning og udvikling".

Investorer og banker skal have en større bevidsthed om KKI'ernes økonomiske værdi og potentiale. Garantiordninger og andre finansieringsordninger bør være på plads for at fremme finansiering i KKI'erne.

Skabelsesverdenen og finansverdenen, som typisk ikke har noget til fælles, har brug for hjælp til at finde et fælles sprog, gennem hvilket KKI'erne kan få mere fair adgang til finansiering.

På denne scene kan innovative finansieringsinstrumenter, såsom venturekapital og garantier og andre risikodelingsinstrumenter, som leveres af markedsaktører, spille en vigtig rolle i at lette adgangen til finansiering for SMV'er. Sådanne instrumenter er ved at blive gennemført i forbindelse med markedsorienterede EU-udgiftsprogrammer (som programmet for konkurrenceevne og innovation). De har vist sig at være effektive, når det drejer sig om at lette SMV'ernes adgang til finansiering, men har været henvendt mod en bred række af SMV'er uden et specifikt fokus på virksomheder i KKI'erne.

På nationalt eller regional plan er der opstået nye finansielle modeller, som henvender sig mere specifikt til KKI'er. Nogle af disse formidler adgang til lån ved at samle tværsektoriel ekspertise til at evaluere virksomheder og deres projekter³³. Andre bringer

³¹ Se de indledende dokumenter, der er udarbejdet inden for rammerne af undersøgelsen om de kulturelle og kreative industriers iværksætterdimension, som er udført for Europa-Kommissionen af Utrecht School of the Arts, 2010, på <http://cci.hku.nl/>.

³² Jenny Tooth, op.cit.

³³ Se interessante eksempler, som er defineret af de nationale ekspertarbejdsgrupper og civilsamfundsplatformene om KKI'er.

investorer og virksomheder, der mangler venturekapital for at kunne vokse, sammen³⁴, herunder gennem såkaldt "crowdfunding" (form for distribueret finansiering mellem individer, der sammen vælger at støtte et andet individ uden brug af mellemmand)³⁵. Kommissionen undersøger også muligheden for at iværksætte en "Production Guarantee Fund" for den audiovisuelle sektor i forbindelse med gennemførelsen af MEDIA-programmet³⁶.

SPØRGSMÅL

Hvordan skal man stimulere private investeringer og forbedre KKI'ernes adgang til finansiering? Giver det merværdi for finansieringsinstrumenter på EU-niveau at støtte og supplere tiltag, der er iværksat på nationalt og regionalt plan? Hvis ja, hvordan?

Hvordan kan KKI-virksomhedernes investeringsparathed forbedres? Hvilke særlige tiltag kan iværksættes og på hvilket plan? (regionalt, nationalt, EU)

4. LOKAL OG REGIONAL UDVIKLING SOM STARTPLATFORM FOR GLOBAL SUCCES

KKI'er udvikler sig på lokalt og regionalt plan, hvor netværk og klyngedannelser virker. Hvis kreativitet har sine rødder plantet lokalt, er den imidlertid global i sin rækkevidde. At fremme kunstneres og kulturarbejderes bevægelighed er en måde at hjælpe vores KKI'er med at tage springet fra lokal til global aktør og sikre en europæisk tilstedeværelse over hele kloden.

4.1. Lokal og regional dimension

KKI'er er ofte med til at sætte gang i lokale økonomier, der er i tilbagegang, fordi de bidrager til fremkomsten af ny økonomisk aktivitet og skaber derved nye og bæredygtige arbejdspladser og gør europæiske regioner og byer mere attraktive.

Regionale og lokale udviklingsstrategier har således med succes integreret KKI'erne i mange områder: fremme af kulturarven med henblik på erhvervsmæssig anvendelse, udvikling af kulturel infrastruktur og tjenesteydelser til støtte af bæredygtig turisme, klyngedannelser af lokale virksomheder og partnerskaber mellem KKI'er og industri, forskning, uddannelse og andre sektorer, etablering af innovationslaboratorier, udvikling af integrerede strategier på tværs af grænser til at forvalte natur- og kulturressourcer og sætte skub i lokale økonomier, bæredygtig udvikling af bymiljøet.

³⁴ Se især Jenny Tooth, op. cit., og de dokumenter, der er udarbejdet som led i undersøgelsen om KKI'ernes kulturelle dimension (op. cit.), og som understreger behovet for venturekapital til innovative, kulturelle og kreative SMV'er i det indre marked. Se også eksemplerne på god praksis som defineret af de nationale ekspertarbejdsgrupper for KKI'er.

³⁵ "Crowdfunding"-hjemmesider er med til at samle småinvestorer, f.eks. til finansiering af uafhængige film (f.eks. indiegogo.com).

³⁶ Fonden deler den finansielle risiko, der er forbundet med banklån til europæiske selvstændige audiovisuelle producenter ved at stille garanti for en vis procentdel af tabet, hvis producenten ikke kan tilbagebetale lånet, og opfordrer derved lokale banker til at yde kredit til filmproducenter.

EU's samhørighedspolitik har anerkendt kulturens mangfoldige bidrag til de strategiske mål (konvergens, konkurrenceevne og beskæftigelse samt territorielt samarbejde)³⁷. Det er imidlertid svært at bestemme, hvor stor en del af den støtte, som KKI'erne modtager, der stammer fra kulturtilskud eller endda fra andre områder såsom forskning og innovation, fremme af innovative SMV'er, klynger og netværk, informationssamfund (herunder digitalisering af og e-adgang til kultur), byfornyelse og menneskelig kapital³⁸. Gennem finansieringen af politikken for udvikling af landdistrikter støtter Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL) kulturen gennem navnlig bevarelse af landdistrikternes kulturværdier, herunder renovering af landsbyer, beskyttelse af natur- og kulturarv såvel som fritidsaktiviteter. Lokale udviklingsstrategier, som er udviklet og gennemført af lokale LEADER-partnerskaber i landområder, kan også bidrage hertil, eftersom kultur bringer økonomisk differentiering og livskvalitet til landområder. Og det ser ud til, at dette potentiale ikke bliver tilstrækkeligt udnyttet.

Den særlige rolle, som KKI'er kan have med hensyn til regional og lokal udvikling, bør på behørig vis tages i betragtning, når der udarbejdes politikker og støtteinstrumenter på alle niveauer³⁹.

KKI'er er vidensdrevne industrier, der har tendens til at foretrække specialiserede arbejdsmarkeder. Akademisk forskning viser, at større industrialisering af kreativitet og kulturel innovation forekommer i store byområder. Ikke desto mindre er der ingen direkte forbindelse mellem KKI'ere og arbejdsmarkedets størrelse eller befolkning. Regional fordeling af industrielle og innovative ordninger, inklusive KKI'er, er meget mere alsidig⁴⁰. I landområder kan nye virksomhedsmodeller hjælpe med at bringe innovation og bæredygtighed til traditionelle former for arbejde (dvs. håndværkssektoren) og føre til økonomisk levedygtighed⁴¹.

Kreativitet og innovation har en stærk og unik regional dimension⁴². Politikker og støtteinstrumenter skal bestemmes lokalt ved at bygge på lokale forhold og aktiver og udnytte lokale ressourcer ("lokalt baseret udviklingstilgang"). Samtidig er effektiv koordination mellem forskellige politiske og administrative niveauer uundværlig, hvis man vil opnå succes. Konsekvensanalyse og evalueringsværktøjer bør integreres i udviklingsstrategier for at fremme udarbejdelsen af evidensbaserede politikker.

Succesfulde strategier udvikles på grundlag af en mellem- til langsigtet (dvs. 10-20 år) udviklingsmodel, der kombinerer infrastruktur og investeringer i menneskelig kapital. Investeringer bør rettes mod områder, som er vigtige for KKI'er, såsom nye virksomhedsmodeller, kreativitet og innovation, digitalisering, færdigheder og forbedring af menneskelig kapital og kreative partnerskaber med andre sektorer. En strategisk tilgang til en integreret udviklingsmodel medfører, at støtte til KKI'er ikke betragtes som

³⁷ I programmeringsperioden 2007- 2013 er der afsat omkring 6 mia. EUR i EU-midler til kulturelle formål, hvilket svarer til 1,7 % af det samlede budget.

³⁸ EU's samhørighedspolitik, temasider: http://ec.europa.eu/regional_policy/themes/index_en.htm.

³⁹ Se eksemplerne på god praksis som defineret af de nationale ekspertarbejdsgrupper for KKI'er.

⁴⁰ Creative and Culture Industries, Priority Sector Report (udkast), European Cluster Observatory (det europæiske observationscenter for klynger), 2010.

⁴¹ Undersøgelse udført for Europa-Kommissionen om kulturens bidrag til lokal og regional økonomisk udvikling som led i EU's samhørighedspolitik.

⁴² Sjette situationsrapport om økonomisk og social samhørighed (KOM(2009) 295).

"en luksus" eller et isoleret tiltag, men som et fælles bidrag til den økonomiske udvikling og sociale samhørighed i en region. For at opnå succes bør integrerede udviklingsstrategier udformes på relevante regionale niveauer, i partnerskaber mellem de myndigheder, der har ansvar for de forskellige offentlige politikker (såsom økonomisk udvikling, beskæftigelse, uddannelse og kultur) og repræsentanter fra civilsamfundet, dvs. erhvervs-, arbejdstager- og borgersammenslutninger.

Det vigtigt at udveksle bedste praksis, og alle tilgængelige netværk i Europa bør benyttes til at fremme videns- og kapacitetsoverførsel mellem områder, der sakker bagud, og vækstcentre.

SPØRGSMÅL

Hvordan kan man styrke KKI'ernes integration i strategisk regional/lokal udvikling?
Hvilke værktøjer og partnerskaber er nødvendige for en integreret tilgang?

4.2. Mobilitet og udbredelse af kulturelle og kreative værker

Ved at fremme bevægeligheden for kunstnere og kulturarbejdere, som er uundværlige, hvis KKI'erne skal blomstre, bidrager man markant til deres professionelle færdigheder og/eller kunstneriske proces og udvikler dermed deres ambitioner for egen forskning og undersøgelser, åbner op for nye markedsmuligheder og øger deres karrieremuligheder især gennem deres deltagelse i udlandsophold, festivaler, live-optrædelse, internationale udstillinger eller litteraturarrangementer. Mobilitet kan også mere direkte have en positiv indflydelse på KKI'ernes præstation ved at åbne op for nye markedsmuligheder gennem ordninger, som forbedrer eksportstrategier i industrien, fremmer internationale arbejdsformidlingsordninger eller styrker kapacitetsopbygning⁴³.

På den anden side nyder Europas tilskuerskare godt af udbredelsen af kunstværker, fordi det giver dem nye perspektiver og udfordrer det individuelle og kollektive sind til at forstå og leve i kompleksitet (en række færdigheder, som sammen med interkulturel kommunikation er uhyre vigtige i dagens verden) og giver dem adgang til et mere mangfoldigt kulturelt landskab. På et andet plan hjælper udbredelse på tværs af EU-landegrænser EU-borgere med at kende og forstå hinandens kulturer bedre og sætte pris på den kulturelle mangfoldighed og selv se, hvad de har til fælles.

Endelig er kunstneres, kulturarbejders og kunstens bevægelighed også vigtig for udbredelsen af idéer på tværs af sprog- eller landegrænser og giver alle større adgang til kulturel mangfoldighed.

Af disse grunde er de et vigtigt led i den europæiske kulturdagsorden såvel som i det europæiske kulturprogram (2007-2013).

Der er dog adskillige hindringer for mobilitet. Nogle af disse er forbundet med visumregler, sociale og skattemæssige forhold og andre administrative barrierer og andre

⁴³ Se især undersøgelsen, der er udført for Europa-Kommissionen af Ericarts: "Mobility matters: Programmes and schemes to support the mobility of artists and cultural professionals", 2008.

igen med manglende adgang til korrekte oplysninger⁴⁴ om de forskellige juridiske, lovmæssige, procedurmæssige og finansielle aspekter, som ligger til grund for mobilitet i den kulturelle sektor. Der arbejdes allerede på disse forhindringer⁴⁵, og der vil ikke kommes nærmere ind på det i denne grøn bog.

Ud over disse bredere aspekter er der også mulighed for yderligere at styrke udbredelsen af værker og kunstneres og kulturarbejderes bevægelighed ved at tage fat i kæden af både private og offentlige aktører for at levere kulturel mangfoldighed på tværs af grænser. Disse aktører er mange, og de adskiller sig meget fra en sektor til en anden. I denne kæde kan incitamentet for udbredelse på tværs af grænser og online-adgang være relevant forskellige steder i mæglingen mellem skabere/producenter af kulturelle udtryksformer og borgere/forbrugere. På et andet plan kan det være nyttigt med tiltag, der behandler særlige forhindringer, dvs. som bistår nye talenter, mindre kendte repertoarer eller samlinger⁴⁶ med at bryde igennem de nationale og sproglige barrierer.

Det ville derfor være nyttigt med en bedre forståelse af, hvilke former for partnerskaber, samarbejde eller støtte, der vil kunne bidrage til at lette, fremskynde og udvide udvekslingen af værker, kunstnere og kulturarbejdere ud over de nationale grænser på EU-niveau.

Denne grøn bog søger derfor mere specifikt at forstå, hvordan denne form for mobilitet kan øges og forbedres.

SPØRGSMÅL

Hvilke nye instrumenter bør mobiliseres for at fremme kulturel mangfoldighed gennem udveksling af kulturelle og kreative værker, kunstnere og kulturelle arbejdere i og uden for EU? I hvilket omfang kan virtuel mobilitet og online-adgang bidrage til disse mål?

4.3. Kulturel udveksling og international handel

EU's syn på international kulturel udveksling og handel er fastlagt i UNESCO's konvention om beskyttelse og fremme af de kulturelle udtryksformers mangfoldighed fra 2005. I henhold til denne konvention er EU forpligtet til at fremme mere balancerede kulturudvekslinger og til at styrke internationalt samarbejde og solidaritet i en partnerskabsånd med henblik på især at øge kapaciteten i udviklingslande for at beskytte og fremme mangfoldigheden af de kulturelle udtryksformer. Disse mål retter sig efter

⁴⁴ Se forundersøgelsen: "Information systems to support the mobility of artists and other professionals in the culture field", 2009, der er udført af McCoshan et al for Europa-Kommissionen.

⁴⁵ En national ekspertgruppe om kunstneres bevægelighed, der er nedsat som del af den europæiske kulturudvekslingsordens gennemførelse, er i gang med at arbejde på nogle af disse emner, skønt medlemsstaterne burde have behandlet begrænsninger af markedsadgang og af kunstneres og kulturarbejderes bevægelighed som led i gennemførelsen af direktiv 2006/123/EF om tjenesteydelser i det indre marked.

⁴⁶ En national ekspertgruppe arbejder på udveksling af museumssamlinger inden for rammerne af den europæiske kulturudvekslingsorden.

nogle af konventionens grundprincipper, især principperne om retfærdig adgang⁴⁷ og om åbenhed og balance⁴⁸.

Den Europæiske Union har i den forbindelse forbeholdt retten for sig og for medlemsstaterne til at fastlægge og gennemføre politikker med det formål at bevare kulturel mangfoldighed⁴⁹. Samtidig har Unionen styrket sit engagement i at støtte kulturens rolle i udviklingssammenhænge og er fortalere for forskellige former for præferencebehandling af udviklingslande. EU er også forpligtet til at fremme en verdensomspændende interkulturel dialog. Med henblik herpå skal EU også bidrage til udbredelsen af dens kulturelle mangfoldighed over hele verden, herunder de varer og tjenesteydelser, som KKI'erne producerer.

Denne særlige tilgang til kulturudvekslinger afspejler de fælles værdier, som er kernen i EU-projektet. Disse værdier er det grundlag, hvorpå vi kan skabe et karakteristisk og dynamisk "billede af Europa", et billede af et attraktivt og kreativt Europa, som er bygget på den rige kulturarv og på åbenheden over for kulturer fra hele verden. Europas lange tradition og adskillige aktiver inden for film, musik, kunst, arkitektur, design og mode bidrager uden tvivl positivt til EU's forbindelser med resten af verden.

At nære KKI'er i verdensklasse og eksportere deres værker, produkter og tjenesteydelser er ganske indlysende med til at udvikle bånd med tredjelande. Især har SMV'er behov for støtte til at etablere kontakter og få deres aktiviteter markedsført i udlandet. Dialog mellem industrier, rekognosceringsmissioner og markedsanalyser og kollektiv repræsentation på internationale messer er nogle af de specifikke værktøjer, der er blevet udviklet til støtte for eksporten. Samarbejdsordninger⁵⁰ giver både mulighed for fælles læring og et netværk af udenlandske kontakter. Det er også vigtigt at lette kulturelle udvekslinger med tredjelande for at stimulere den kulturelle mangfoldighed⁵¹.

Europa har adskillige aftaler med tredjelande og regionale sammenslutninger af lande. Faglig bistand og samarbejdsordninger kan omfatte KKI'er som prioritetsområder mht. økonomisk udveksling. Politisk dialog med tredjelande eller regionale sammenslutninger kan også i visse tilfælde fremme dialog mellem industrier, og særlige EU-værktøjer kan udvikles for at lette udvekslinger og eksport⁵².

SPØRGSMÅL

⁴⁷ Se konventionens artikel 2, princip 7.

⁴⁸ Se konventionens artikel 2, princip 8.

⁴⁹ Som så mange andre partnere i Verdenshandelsorganisationen har EU og dens medlemsstater, da de tilsluttede sig den almindelige overenskomst om handel med tjenesteydelser (GATS), forbeholdt sig retten til at fastlægge og gennemføre politikker, som har til formål at bevare den kulturelle mangfoldighed ved at give meddelelse om dispensation fra anvendelse af mestbegunstigelsesklausulen i henhold til artikel 2 i GATS og ved konstant at afholde sig fra indgå konkrete forpligtelser mht. markedsadgang og national behandling i forbindelse med kulturelle tjenesteydelser, især i den audiovisuelle sektor.

⁵⁰ Som dem, der støttes af den forberedende foranstaltning MEDIA International (2008-2010) og MEDIA Mundus-programmet (2011-2013).

⁵¹ Som fremhævet af platformen om de kulturelle og kreative industriers potentiale.

⁵² Se eksemplerne på god praksis som defineret af de nationale ekspertarbejdsgrupper for KKI'er.

Hvilke værktøjer bør udvikles eller styrkes på EU-niveau for at fremme samarbejde, udvekslinger og handel mellem EU's KKI'er og tredjelande?

5. PÅ VEJ MOD EN KREATIV ØKONOMI: KKI'ERNES AFSMITTENDE VIRKNINGER

Rapporter, der er offentliggjort i adskillige lande i Europa, viser, at KKI'er spiller en større rolle i nationale og regionale innovationsordninger end politiske beslutningstagere først havde antaget⁵³.

For det første giver disse industrier adgang til indhold, der skal drive digitalt udstyr og netværk, og bidrager således til accept og yderligere udvikling af IKT'er, f.eks. udbygning af bredbåndnet. Eftersom de er storforbrugere af teknologi, ansporer deres efterspørgsel ofte til tilpasninger og ny teknologiudvikling og giver således teknologiproducenterne innovationsimpulser.

For det andet spiller KKI'er gennem deres særlige rolle i hjertet af det digitale skift og den nye tendens mod "oplevelses-økonomi" såvel som gennem deres evne til at forme eller forøge sociale og kulturelle tendenser og, som følge heraf, forbrugerefterspørgsel en vigtig rolle, når det kommer til at bidrage til et innovationsvenligt klima i Europa.

For det tredje ser det ud til, at virksomheder, som i proportionelt større grad bruger KKI'ernes tjenesteydelser, klarer sig markant bedre mht. innovation. Skønt den konkrete mekanisme bag dette endnu ikke er veldokumenteret, ser det ud til, at de kreative innovationstjenesteydelser, som KKI'erne tilbyder, er drivkraften bag andre virksomheders og organisationers innovative aktiviteter i økonomien som helhed og hjælper derfor med at reagere på adfærdsfejl, såsom manglende risikovillighed, tilbøjelighed til status quo og kortsynethed. Design er et godt eksempel på, hvordan en kreativ proces potentielt kan føre til brugercentreret innovation⁵⁴.

Desuden viser andre rapporter, at kreative arbejdere er mere integrerede i økonomien som helhed end først antaget: der er flere kreative specialister, der har gået på kunsthøjskoler, som arbejder uden for KKI'erne end indenfor, og de er dermed "formidlere af viden, innovation og nye idéer", som er påbegyndt i KKI'erne.

Mere generelt så betragter byerne og regionerne de førsteklasses kulturelle institutioner og højteknologiske tjenesteydelser, gode leve- og rekreative vilkår, de kulturelle miljøers dynamik og KKI'ernes styrke som bløde etableringsfaktorer, der kan hjælpe dem med at sætte gang i deres økonomiske konkurrenceevne ved at skabe et positivt miljø for innovation og tiltrække højt kvalificerede personer såvel som virksomheder.

Samtidig kan den kulturelle sektor og KKI'erne grundlæggende bidrage til, hvordan vi reagerer på store udfordringer som kampen mod global opvarmning, overgangen til en

⁵³ Se især Bakhshi, H., McVittie, E. og Simmie, J., "Creating Innovation. Do the creative industries support innovation in the wider economy?", 2008; Pott, J. og Morrison, K., "Nudging Innovation", 2008, betragtning fra "NESTA Innovation Vouchers Pilot", 2008; "The role of creative industries in industrial innovation", Müller, K., Rammer, C. og Trüby, J., 2008.

⁵⁴ Kommissionens arbejdsdokument: "Design som drivkraft for brugercentreret innovation" (SEK(2009) 501).

grøn økonomi og en ny bæredygtig udviklingsmodel. Kunst og kultur har en unik evne til at skabe grøn beskæftigelse, øge bevidstheden, udfordre de sociale adfærdsmønstre og fremme adfærdændringer i vores samfund, herunder vores generelle holdning til natur. De kan også åbne op for nye muligheder for at håndtere sådanne emners internationale dimension. For at reagere på disse udfordringer skal forskellige forvaltningsniveauer skabe de rette miljøer, så strategier for kreativitet kan udvikles. Samtidig bør der opfordres til nærmere overvejelse med henblik på at vurdere et kreativt miljø som supplement til mere traditionelle innovationsindikatorer. Det centrale spørgsmål her er, hvordan man skal fremskynde de positive afsmittende virkninger, som kultur og KKI'er har på økonomien og samfundet som helhed.

En måde at gøre dette på er at øge antallet af bånd mellem kultur og uddannelse for at fremme kreativitet på livslang basis. Hovedantagelsen er, at kreativitet ikke kun er en medfødt gave. Alle er kreative på den ene eller den anden måde, og enhver kan lære at bruge sit kreative potentiale. I vores komplekse og hastigt forandrende verden bør vi derfor stræbe efter at fremme kreative, iværksættermæssige og interkulturelle færdigheder, som kan hjælpe os med at reagere bedre på nye økonomiske og sociale ændringer⁵⁵.

I denne henseende spiller kultur- og kunstuddannelser af høj kvalitet en vigtig rolle, idet de har potentialet til at forstærke opfindsomhed, originalitet, koncentration, samarbejdsevne, smag for oplevelser, kritisk og ikke-verbal tænkning mv. blandt elever⁵⁶. På baggrund heraf bør synergier mellem kultur og uddannelse udforskes yderligere. Princippet på dette område bør være "fælles ansvar" mellem uddannelses- og kultursektoren, og derfor bør der søges efter systematiske og bæredygtige partnerskaber mellem begge sider⁵⁷.

Uddannelser i mediekendskab er også en meget vigtig måde at fremme borgeres kreativitet og deltagelse i et samfunds kulturliv på. I dag er medierne meget vigtige distributionskanaler for kulturelt indhold og vektorer for europæiske kulturidentiteter, og man bør fremme EU-borgerens evne til at tage informerede og forskelligartede valg, når de er iklædt rollen som forbrugere af medieindhold.

På et makro økonomisk plan bør båndene mellem KKI'er og andre industrier forstærkes til nytte for økonomien som helhed. I denne forbindelse ville det være interessant at bedre forstå, hvordan man skal fremme brugen af kreativitet i andre industrier, hvilken type kreativitet de forskellige virksomheder kigger efter, samt hvilke mekanismer, der bedst fremmer sådanne samspil.

For at der kan knyttes effektive bånd mellem KKI'er og områder som uddannelse, industri, forskning eller administration, bør der skabes rigtige "kreative partnerskaber", og der bør indføres effektive ordninger for overførsel af kreativ viden såsom design til

⁵⁵ Den nye strategiramme for det europæiske samarbejde på uddannelses- og erhvervsuddannelsesområdet ("ET 2020"), som blev vedtaget af Rådet i maj 2009, tager tydeligt udfordringen op og understreger behovet for at øge kreativitet og innovation, herunder iværksætterånd, på alle niveauer af uddannelses- og erhvervsuddannelsesområdet.

⁵⁶ Se eksemplerne på god praksis som defineret af de nationale ekspertarbejdsgrupper for synergier mellem kultur og uddannelse.

⁵⁷ Se eksemplerne på god praksis som defineret af de nationale ekspertarbejdsgrupper for synergier mellem kultur og uddannelse.

andre sektorer. Innovationskuponordninger som "Creative Credit", der hjælper virksomheder med at udvikle deres idéer ved at bringe dem sammen med KKI'er, forekommer meget lovende med henblik herpå⁵⁸.

I denne sammenhæng medfører innovationsstøtteordninger til fordel for KKI'er ikke kun, at KKI'erne innoverer bedre og mere, men de giver dem også mulighed for at yde mere innovative løsninger til andre sektorer eller industrier og hjælper derfor Europas økonomi som helhed med at slippe sit fulde innovationspotentiale løs. Desuden spiller formidlende institutioner en afgørende rolle ved at fungere som en grænseflade mellem verdener, som kun lige er begyndt at lære hinanden at kende, og derved hjælpe med at opbygge tillid og forståelse for mål og forventninger og udvikle eller finpudse arbejdsmetoder⁵⁹.

SPØRGSMÅL

Hvordan kan man fremskynde KKI'ernes afsmittende virkninger på andre industrier og samfundet som helhed? Hvordan kan man udvikle og gennemføre effektive ordninger for en sådan vidensdeling?

Hvordan kan man fremme "kreative partnerskaber" mellem KKI'er og uddannelsesinstitutioner/virksomheder/administrationer?

Hvordan kan man støtte bedre brug af eksisterende mellemmand og indsættelsen af flere forskellige mellemmand, der skal fungere som grænseflade mellem kunstneriske og kreative miljøer og KKI'er på den ene side og uddannelsesinstitutioner/virksomheder og administrationer på den anden?

⁵⁸

<http://www.creative-credits.org.uk/> udviklet af NESTA, Det Forenede Kongerige.

⁵⁹

Se især den undersøgelse, der er udført af Tilt (Sverige), Disonancias (Spanien) og WZB - Social Science Research Center Berlin (Tyskland) som led i det arbejde, der er udført af "Policy Grouping Tillt Europe", og som finansieres af kulturprogrammet "Culture":
<http://creativeclash.squarespace.com/storage/ComparativeAnalysis%20TILLT%20EUROPE.pdf>.

Kommentarer udbedes

Kommissionen opfordrer alle berørte parter til at kommentere spørgsmålene og/eller emnerne i denne grønbog. Svar og kommentarer, som kan omfatte alle eller en del af ovenstående emner, bedes være Europa-Kommissionen i hænde på følgende adresse senest den 30. juli 2010:

Europa-Kommissionen

Generaldirektoratet for Uddannelse og Kultur

Grønbog om kulturelle og kreative industrier

MADO 17/76

1049 Bruxelles, Belgien

eller sendes via e-mail til:

EAC- Creative-Europe@ec.europa.eu

Hvis interesseparter ønsker at indsende fortrolige svar, bør de klart angive, hvilken del af deres besvarelse der er fortrolig og ikke bør offentliggøres på Kommissionens websted. Alle andre besvarelser, der ikke klart er markeret som fortrolige, vil eventuelt blive offentliggjort af Kommissionen.

Organisationer opfordres til at lade sig registrere i Kommissionens register for interesserepræsentanter (<http://ec.europa.eu/transparency/regrin>). Dette register er oprettet som led i det europæiske gennemsigtighedsinitiativ for at give Kommissionen og den brede offentlighed information om interesseorganisationers mål, finansiering og struktur.